

Vi behöver bättre statistik!

Nationalekonomin är en empirisk vetenskap, brukar det heta. Den sysslar med mätbara kvantiteter, uppställer modeller för deras inbördes sammanhang och förutsäger deras utveckling under observerbara betingelser.

De teoretiska modellerna måste i sig uppfylla vissa krav, varav det formella villkoret om konsistens, dvs avsaknad av självmotsägelse, är det viktigaste. I ett inledande skede av det vetenskapliga arbetet kan enbart utarbetandet av en sådan konsistent modell vara värdefull. Den strukturerar tänkandet och leder till "förståelse" av ett ekonomiskt förlopp.

Därmed är emellertid det vetenskapliga arbetet bara påbörjat. Som senaste års erfarenhet visar är nationalekonomer mycket kapabla att producera ett flertal konsistenta modeller för att förklara i stort sett samma ekonomiska skeende. Olika "förståelser" konkurrerar och totaleffekten blir närmast förvirring. Det som saknas är grundliga empiriska prövningar av modellerna. Endast så kan det avgöras om "förståelsen" är äkta eller skenbar.

Många ekonomer har beklagat att den empiriska prövningen av de teoretiska modellerna släpar efter. Att så ändå sker, är tecken på ett slags systemfel inom nationalekonomisk forskning. Sammanställning av bra och relevant statistikmaterial är tidsödande och ofta tråkigt; det kräver pengar, samarbete och samordning; det rankas lågt i den akademiska meritvärderingen. Den enskilde forskaren får större personlig avkastning av att satsa på teoribygande.

Det är ett samhällsintresse att korrigerera denna skevhet i nationalekonomisk forskning. Det är inte heller svårt att identifiera intressenter, allra minst i Sverige, som direkt skulle dra nytta av att nationalekonomisk forskning producerar empiriskt relevanta och säkerställda resultat. Departement och myndigheter, arbetsmarknadsorganisationer, banker och större företag har rimligen stort behov av sådana.

I Sverige finns det också tillgång till statistiska data av en omfattning och inriktning som är internationellt unik. Vi kan bara peka på arbetsmarknadsområdet, där Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen och arbetsmarknadens parter har samlat statistik med ett informationsinnehåll som är enormt, om det struktureras meningsfullt med hjälp av forskningens modeller. Själva teoriutvecklingen skulle också med säkerhet stimuleras av konfrontationen med nya data.

Det är beklagligt att de naturliga avnämare av goda nationalekonomiska forskningsresultat – som dessutom ofta själva är statistikproducenter eller är nära kopplade till sådana – inte tagit på sig en aktivare roll. Kanske har de trott att vetenskapen måste gå sin orubbliga gång, kanske har de inte förstått hur forskarnas incitamentstruktur ser ut, kanske har de – obehagliga tanke – börjat anse att nationalekonomisk vetenskap inte ger några användbara resultat. Det är under alla omständigheter hög tid att bryta den onda cirkeln. Som i alla sammanhang där privatekonomisk och samhällsekonomisk nytta avviker

från varandra är en insats från statsmakten påkallad – eller varför inte från de organisationer som inom sina

områden i det svenska samhället skall representera det övergripande intresset?

NILS HENRIK SCHAGER